

Blauwblomme

Colofon

ISBN: 978 94 6365 630 6

1e druk 2024

© 2024, Binie Bos

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Blauwblomme

Binie Bos

'Livet forstås baglæns, men må leves forlæns.'
'Het leven kan alleen achterwaarts begrepen worden,
maar het moet voorwaarts worden geleefd.'

Søren Kierkegaard (1813 - 1855)

Voor mijn lieve kleindochters

Julia Anna Bina,

Margot Reina,

Maren Johanna Clementine

Vooraf

‘Het is een menselijke opdracht om het verleden niet zomaar uit je handen te laten glippen.’

Mariëtte Haveman, kunsthistoricus, in de Volkskrant d.d. 12-01-2018.

Met een zekere eerbied strijk ik liefdevol over het geplette gedeelte van het smyrnakussen, dat roerloos op de stoel van mijn overleden moeder ligt. Eronder het okerkleurige kusentje. Daaronder een dubbelgeslagen schapenvacht, zacht en warm. Ik glimlach ... Op deze stapel zat ze als een prinses op de erwt – mijn oude moeder, ver in de negentig.

De stoel met armleuningen had er al een mensenleven op zitten, hij was dagelijks door haar eigen moeder gebruikt. Het gekoesterde erfstuk was vanaf het eerste uur mijn moeders zetel. Haar domein, van waaruit ze op de tast – ze was bijna blind – de wereld met wijze woorden tegemoet trad. Berusting vanwege haar ouderdom, maar toch de regie.

Ondanks haar blindheid leken haar ogen helder en scherp voor wie naar haar keek: schrandere en oplettend, met pretlichtjes, en waar nodig afgewisseld met een frons die zo typerend voor haar was.

Als ik aan haar ogen terugdenk, trekt er meer aan mij voorbij dan mijn pen bij kan houden. Nieuwsgierig geworden door bepaalde opmerkingen over haar vader, die ze nooit heeft gekend, werd mijn interesse gewekt voor het leven van haar moeder.

Wat mijn oma heeft meegemaakt, van jongs af aan, was bijna te veel voor één mensenleven. Waarom wist ik daar ei-

genlijk zo weinig van af? Waarom had mijn oma nooit iets verteld? Als kind heb je geen weet van wat er zich in de diepste ziel van een mens afspeelt, en eenmaal volwassen zijn er nog genoeg raadsels en vragen over. Haar verhaal lag voor het oprapen, ik moest er iets mee. Uit bewondering en respect voor geleefde levens, die van mijn oma, mijn moeder en hun naasten.

Leven wij niet voort op de levens die geweest zijn, hun geschiedenis? Ik begon mijn zoektocht naar aanknopingspunten voor verzwegen zaken. Om te beginnen probeerde ik me een voorstelling te maken van mijn oma's leven, met name van de tijd waarin ze jong was. Van de omgeving waarin ze opgroeide. Ik bezocht plekken en mensen waarvan ik nooit had kunnen vermoeden dat ze bestonden. Of hadden bestaan. Tot in België en dichterbij. Ik dook in archieven en liet me verrassen door wat er op mijn pad kwam. En verbazen. Ik hoopte een antwoord te vinden op de meest prangende vraag: wie hij eigenlijk was, die mysterieuze man uit het zuiden. Waarom was hij destijds in het Groningse Leens? Wat betekenden hij en mijn oma voor elkaar? Zou ik al zoekende achter de waarheid komen?

In het Hoge Noorden werd ze geboren, Tebien Brian. Op een grijze novemberdag in 1899, in een dorp niet ver van de zee. Op een tijdstip ergens tussen eb en vloed. In het weidse Groningerland, waar haar leven begon en waarin ik haar voor me zie.

En zo sta ik ineens in de klei – glimmend vet met alle kleurschakeringen uit de omgeving. In zijn glans weerspiegelt het einde van de dag, het steeds donkerder worden van de wijde vlakke, met een subtiele, ingetogen gloed van de ondergaande zon. Het dorp Leens.